

Handläggare: Gunnel Dahlin
Tfn: 508 03 189

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

5. Remiss ang. Stockholms stads äldreomsorgsplan 2006-2010

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har skickat ut förslaget till Äldreomsorgsplan 2006-2010 till bl.a. alla stadsdelsnämnder. Ärendet är berett inom avdelningen för Äldre&Funktionshindrade. Stadsdelsnämndens pensionärsråd har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter.

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden avger följande yttrande.

Jack Kindberg
Stadsdelsdirektör

Gunnel Dahlin
avdelningschef

Bakgrund

November 2000 antogs nuvarande äldreomsorgsplan av kommunfullmäktige. Planen gäller fram till och med december 2005. Äldreomsorgsberedningens kansli har under en längre tid arbetat fram ett förslag till en plan som ska gälla tiden 2006-2010. Tillsammans med kommunfullmäktiges fastställda mål ska äldreomsorgsplanen vara det främsta styrinstrumentet för stadens äldreomsorg. Utifrån den planen ska sedan stadsdelsnämnderna utforma sina planer efter lokala förutsättningar och behov.

Sammanfattning

Den föreslagna planen för äldreomsorgen 2006-2010 är i stort sett bra. De intentioner som staden har för att de äldre ska leva ett bra liv med god livskvalitet är väl beskrivna. Äldreomsorgen skall naturligtvis arbeta på ett sådant sätt så att dessa intentioner blir verklighet. Det som saknas i dokumentet är en koppling till resurser. Ska äldreomsorgen leva upp till planen måste verksamheten ges rimliga resurser. Det är viktigt för trovärdigheten att de uppsatta målen realistiskt går att uppnå. Det är därför viktigt att slå fast att det måste vara en stadsövergripande fråga att i fördelning av resurser ge verksamheterna det utrymme.

Nationella mål

År 1998 antog Riksdagen följande mål för äldrepolitiken

- Äldre ska åldras i trygghet och med bibehållet oberoende
- Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag
- Äldre ska bemötas med respekt
- Äldre ska ha tillgång till god vård och omsorg

Det är naturligtvis viktigt att påpeka att det inte är enbart kommunernas äldreomsorg som har ansvar för att uppnå målen. Även stadsplanerare och bostadsbyggare behöver ta sitt ansvar.

Befolkningsutveckling

Enligt gjorda prognoser för Stockholm kommer antalet äldre över 65 att öka från och med 2006. Andelen äldre över 80 år kommer däremot att minska fram till år 2018. Totalt beräknas dock antalet äldre omsorgstagare minska successivt under perioden 2006-2018. De största förändringar sker i centrala staden. Spånga-Tensta är en av de stadsdelar där antalet äldre inte förväntas minska utan tvärtom öka något.

Ekonomiska konsekvenser

Förändringar av antalet omsorgstagare innebär att verksamheterna måste anpassas. Det uttalas klart och tydligt att äldreboenden över staden måste ses som en gemensam resurs. Vid planering av förändringar som nedläggningar alternativt nybyggnation måste en planering ske gemensamt mellan stadsdelarna enligt förslaget.

Det är dock viktigt att påpeka att det finns svårigheter i detta. Vår erfarenhet är att de allra flesta äldre som är i behov av dygnetruntomsorg vill bo kvar i närområdet. Ett fåtal vill flytta till annat område. Däremot kan anhöriga vilja flytta den äldre. För äldreomsorgen är det viktigt att komma ihåg att vi i första hand ska tillgodose de äldres önskemål.

Mål för äldreomsorgen 2006-2010.

Äldre i Stockholm skall ges förutsättningar att leva under goda och trygga levnadsförhållanden.

- Äldreomsorgen ska arbeta förebyggande och aktivt dela i samhällsplaneringen
- Det ska finnas ett varierat utbud av stöd- och hjälpinsatser som ger de äldre goda förutsättningar för ett väl fungerande och tryggt liv i den egna bostaden
- Det ska finnas vård- och omsorgsboende med speciella inriktningar som tillgodoser de äldres olika behov
- Det ska finnas ett varierat utbud av stöd- och hjälpinsatser till dem som vårdar anhöriga/närstående
- Anställda inom äldreomsorgen ska ha hög kompetens som svarar mot de krav som verksamheten ställer
- Den kommunala äldreomsorgen ska samarbeta med landstingets hälso- och sjukvård med fokus på den enskildes behov.

Förebyggande arbete

Det är enligt förslaget till äldreplan viktigt att i samhällsplaneringen se till att den enskildes boende och närmiljö fungerar även när man kommer upp i åldern. Under senare år har åtgärder vidtagits som istället försvårar och gör att behov av hjälp uppstår tidigare än vad som skulle behöva vara fallet. Exempel på detta är gemensamma tvättstugor som inte ligger i huset och borttagande av sopnedkast.

Det är viktigt att seniorboende med hyresrätt också byggs för att möjliggöra för äldre utan kapital att byta till ett bekvämare boende. I och med att servicehuslägenheterna numera endast beviljas till personer med stor omvårdnadsbehov finns det en grupp äldre som med ett mer anpassat

boende skulle kunna klara sig utan hjälp längre. Tillgång till hiss kan t.ex. innebära att man längre klarar att komma ut och göra sina inköp själv.

I ett läge med hårt ansträngd ekonomi finns inte stora möjligheter att ha öppna sociala verksamheter. Med tanke på hur viktigt det är med aktiviteter och social samvaro skulle en satsning på sådan verksamhet tillsammans med föreningar kunna ge högre livskvalitet för många.

Stöd och hjälp i ordinärt boende

Det är viktigt att satsa på kompetensutveckling inom hemtjänsten. Med allt fler som väljer att bo längre hemma ställs nya krav. Om gårdagens hemtjänst i huvudsak arbetade med serviceinsatser arbetar dagens hemtjänst med omvårdnadsinsatser. Detta ställer helt nya krav på personalen. Det är också viktigt att satsa mer för att höja statusen på arbetet så vi kan fylla upp efter alla kommande pensionsavgångar. Det påpekas mycket riktigt i planen att det av naturliga skäl blir svårt med kontinuitet i ärenden där det pågår insatser dygnet runt. De som har sådana behov tvingas att möta många olika personer.

Det är också viktigt att påpeka att i syfte att få budgeten i balans tvingas verksamheterna till olika effektiviseringar som också innebär att varje person kan komma att få insatserna utförda av flera olika. Exempel på detta är att speciellt städfirmor kan anlitas, matleveranser sköts av någon firma etc.

Dagverksamhet för demenssjuka är en viktig del för att de ska kunna bo kvar hemma oavsett om de lever ensamma eller bor tillsammans med make/maka. För övrigt måste stadsdelen förlita sig på frivilliga resurser för att kunna ha aktiviteter av social karaktär. Detta möjliggörs till viss del genom föreningsbidrag.

Förvaltningen anser det viktigt att det finns möjlighet till avlastningsplatser/korttidsvård.

Särskilda boendeformer

Det är oerhört positivt att vi får **ett** namn för våra äldreboenden. Det har efterlysts i många år nu. I dag råder det en hel del förvirring över de olika benämningarna; vård- och omsorgsboende är en bra benämning. Det är kanske speciellt viktigt att det gäller servicehusen också eftersom det varit ett pedagogiskt problem att förklara för såväl de äldre, deras anhöriga som andra vårdgivare vad servicehusen står för.

Det är viktigt med differentierade boenden. Demensboenden ses idag som en självklarhet. Vi har också uppmärksammat att det finns behov av

boenden för speciellt utagerande äldre. Det kommer att finnas behov av speciella boenden för vissa etniska grupper.

Valfrihet av boende kräver att det finns en överkapacitet vilket ingen stadsdel har ekonomi för och inte heller staden. Det är dessutom så att det inte är så enkelt. En äldre person i vår stadsdel kanske vill bo på ett äldreboende för turkisktalande. Men om det boendet inte ligger i Tenta blir det ointressant eftersom alla släktingar och vänner bor här.

Vår erfarenhet är att de boende i vår stadsdel till nästan hundra procent vill bo kvar i närområdet. Detta innebär också att så gått som alla Spångabor vill till Fristad och Tenstaborna vill till Elinsborgsbacken. Några Tenstabor kan tänka sig Fristad medan en mycket liten del Spångabor kan tänka sig Tensta. Det är viktigt att ha med sig detta i planeringen av äldreboenden. Efter de kontakter vi har med äldre tror vi att detta kommer att gälla även den aktuella planperioden.

Stadens hälso- och sjukvård

Vår sjukvårdspersonal har fått en hel del förändrade uppgifter. Det är idag mycket mer vanligt med relativt kvalificerade sjukvårdsinsatser än det varit tidigare. Allt fler som kommer till sjukhemmet är idag i så dålig kondition att deras levnad tar slut efter en kort tid på sjukhemmet. Mycket handledning och utbildning behövs för att hålla en fortsatt hög standard på insatserna men också för att möta nya behov.

Stöd till anhöriga och närstående

Med allt fler som vårdas länge hemma har kraven på avlastning blivit större. Det som ökar mest är önskan om avlastning i hemmet. Detta innebär förstås ett ökat tryck på hemtjänsten.

Personalen

I slutet av den aktuella planeringsperioden kommer en period med stora pensionsavgångar inom äldreomsorgen i vår stadsdel. Detta innebär att vi med olika insatser behöver kompetensutveckla speciellt den yngre personalen så de kan ta axla ansvaret i arbetet fullt ut. Det är också viktigt att på olika sätt arbeta för att få den yngre personalen att vilja stanna i yrket för att undvika alltför stor personalomsättning vilket ju leder till svårigheter med kontinuitet. En större satsning på schemalagd friskvård skulle också förmodligen minska sjukskrivningarna.

Med de knappa ramar som äldreomsorgen har är det dessvärre stora svårigheter att avsätta medel för annat än löner.

Samverkan med landstinget

Det pågående samarbetet med landstinget fungerar väl. Informationsöverföringssystemet har inneburit ett rejält lyft när det gäller vårdplanering.

God kvalitet i äldreomsorgen

Det är viktigt att vi på olika sätt säkerställer kvaliteten i äldreomsorgen. Varje person med behov av äldreomsorgen ska kunna vara nöjd med de insatser som erbjuds. Det är därför viktigt också att det ges rätt information om vad samhället kan erbjuda. Det finns en tendens att se äldreomsorg som en rättighet där enda kriteriet för att få insatser är att man uppnått en viss ålder.

Det är viktigt för likställdhetsprincipens upprätthållanden att staden ger tydliga anvisningar vad som gäller. Eftersom budgeten styr måste stadsdelarna vidta olika åtgärder för att hålla den. Det räcker idag inte med att effektivisera vården utan insatserna måste begränsas på olika sätt. Det blir därför viktigt att stadens riktlinjer ses över och anpassas till dagens budgetlägen.

Det är viktigt att de olika råd/samrådsgrupper som finns används av förvaltningarna. Det finns mycket kunskap och många idéer som på så sätt kan tas tillvara och utvecklas.

Det är viktigt med en god livskvalitet för alla; även de äldre. I planen beskrivs detta när det gäller mat, utevistelser och kultur. Det är dock viktigt att påpeka att även om mycket går att uppfylla idag så har möjligheterna till utevistelser och kulturaktiviteter begränsats allt eftersom kostnaderna för äldreomsorgen ökat.

Frivilligorganisationernas arbete är viktigt. För relativt små ekonomiska satsningar från kommunen kan mycket gott arbete utföras.

Kvalitetsuppföljning

Stadens arbete med kvalitetsuppföljning dels på stadsdelnivå men också gemensamt för staden är viktigt. Den vidareutveckling av paraplysystemet som pågår är av betydelse för att underlätta dokumentationen. Det är viktigt att på olika sätt stimulera till användning av olika tekniska system för att säkerställa och effektivisera dokumentationen.
